

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Filipa Dienstbiera, soudce JUDr. Tomáše Langáška a soudkyně zpravodajky Mgr. Veroniky Baroňové v právní věci žalobce: **Ing. J. L.**, zastoupený Mgr. Ing. Ondřejem Kolářem, advokátem, sídlem Perucká 2483/9, Praha 2, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 5, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 12. 2017, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 26. 5. 2020, č. j. 1 Ad 4/2018 - 54,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Žalovaná v záhlaví označeným rozhodnutím zamítla námitky žalobce a potvrdila rozhodnutí ze dne 26. 10. 2017, č. j. X, kterým byla zamítnuta žádost žalobce o zvýšení starobního důchodu, neboť důchod nebyl přiznán, či vyplácen v nižší částce, než v jaké náleží.

[2] Žalobce napadl rozhodnutí žalované o námitkách žalobou, kterou Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) v záhlaví označeným rozsudkem zamítl. Městský soud vyšel z dřívějších závěrů Nejvyššího správního soudu o souladnosti současné právní úpravy tzv. redukčních hranic s Listinou základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a tedy nepřistoupil k předložení věci Ústavnímu soudu, jak žalobce požadoval. Městský soud shledal rozhodnutí žalované v souladu s právní úpravou důchodového pojištění platnou a účinnou v roce 2016, kdy si žalobce o důchod požádal, a v roce 2017, kdy mu byl starobní důchod přiznán

a kdy rovněž probíhalo řízení o jeho zvýšení, které vyústilo ve vydání v záhlaví označeného rozhodnutí žalované. Důvodnou městský soud neshledal ani námitku žalobce (mající vliv na výši důchodu žalobce pouze v případě, že by soud přitakal žalobcem požadované podobě redukčních hranic), že žalovaná chybně nepovažovala za dobu vyloučenou období před rokem 1994, kdy byl žalobce zaměstnán v Německu. Podle městského soudu toto období nelze považovat za dobu pojištění, neboť za ni nebylo zapláceno pojistné (resp. na žádost žalobce bylo zaplácené pojistné v roce 1995 žalobci vráceno).

II. Kasační stížnost a vyjádření žalované

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti v záhlaví označenému rozsudku městského soudu kasační stížnost, v níž vznesl námitku obdobného obsahu jako v podané žalobě.

[4] Stěžovatel v první řadě zopakoval, že zákonná úprava byla v jeho případě aplikována v rozporu s ústavním pořádkem České republiky. Žalovaná stěžovateli přiznala starobní důchod ve výši 21 802 Kč, což pokládal za neadekvátní vzhledem k jeho odvodům do důchodového systému v řádech milionů Kč. Osobní vyměřovací základ stěžovatele (tj. měsíční průměr indexovaných hrubých příjmů) činí 345 409 Kč a důchodového pojištění byl účasten 36 roků. Přiznaný důchod však představuje pouze 6,31 % jeho měsíčního výdělkového příjmu, a je tak zcela nedostačující k financování jeho životního standardu. Za neústavní považoval stěžovatel výpočet starobního důchodu zejména s ohledem na nálezy Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 8/07, N 61/56 SbNU 653. Tímto nálezem Ústavní soud zrušil s účinností ode dne 30. 9. 2011 tehdejší znění § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, upravujícího redukční hranice osobního vyměřovacího základu, neboť nastavené parametry dostatečně nezohledňovaly princip zásluhovosti. Na uvedený zásah Ústavního soudu reagoval zákonodárce v rámci tzv. malé důchodové reformy zákonem č. 220/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále jen „novela č. 220/2011 Sb.“), která však dle názoru stěžovatele důsledně nerespektovala zájmy osob s extrémně vysokými příjmy. Jak stěžovatel uvedl již v žalobě, u osob, jejichž osobní vyměřovací základ přesahuje osminásobek průměrné mzdy, je výsledný vypočtený důchod nižší (a tedy méně zásluhový) než před zásahem Ústavního soudu. Stěžovatel tak považoval za oprávněný svůj nárok na zvýšení starobního důchodu a tvrdil, že žalovaná měla při výpočtu vycházet ze znění § 15 účinného před zásahem Ústavního soudu a na něj navazující novely, neboť pak by v jeho případě bylo právo aplikováno v souladu s principem zásluhovosti. Výsledný výpočet při užití dřívější úpravy redukčních hranic by stěžovatele byl výhodnější, neboť by jeho důchod činil přibližně 35 000 Kč.

[5] Stěžovatel rovněž poukázal na skutečnost, že rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2013, č. j. 4 Ads 31/2013 - 18, který dospěl k závěru, že současná právní úprava redukčních hranic je ústavně konformní, a z něhož vycházel i městský soud v napadeném rozsudku, není přílehlavý. V tehdy souzené věci byl totiž nový algoritmus výpočtu redukčních hranic pro tamního stěžovatele výhodnější než algoritmus původní (ústavním soudem zrušený). V nyní souzené věci tak tomu ovšem není. Stěžovatel proto nesouhlasil s tím, že současná právní úprava byla obecně spravedlivá a ústavně konformní. Naopak ji nadále považoval za extrémně disproporční a neústavní, činí-li v jeho případě náhradový poměr výše starobního důchodu k výši předchozích příjmů pouze 6,31 %. Přestože stěžovatel akceptoval názor, že legitimní očekávání nelze v důchodovém systému pojímat jako bezbřehé, nepokládal za možné, aby po zásahu Ústavního soudu nová podoba zrušené právní úpravy plně nereflektovala závěry Ústavního soudu a nadto v konkrétním případě vedla k výsledku zcela

pokračování

opačnému (tj. ještě menšímu zohlednění zásluhovosti než dříve). Stěžovatel proto navrhol, aby Nejvyšší správní soud předložil věc k posouzení ústavnosti právní úpravy Ústavnímu soudu.

[6] Dle stěžovatele zmíněná novela č. 220/2011 Sb. vyřešila problém nedostatečného odrazu principu zásluhovosti u pojištěnců se středními a vyššími příjmy, avšak zájmy pojištěnců s velmi vysokými příjmy zůstaly opomenuty. Z obsahu kasační stížnosti (stejně jako ze žaloby) vyplývá, že za nedostatečné zohlednění zájmů těchto pojištěnců stěžovatel považoval zavedení stropu (maximální výše vyměřovacího základu) pro placení pojistného ve výši 48násobku průměrné mzdy ročně, což odpovídá 4násobku průměrné mzdy měsíčně (tj. druhé redukční hranici, nad kterou se již nijak nezohledňuje dosahovaný příjem pro výpočet výše důchodu), neboť k němu došlo až v roce 2008. Stěžovatel i další osoby s velmi vysokými příjmy tak dříve odváděli pojistné z neomezeného vyměřovacího základu.

[7] Další kasační námitka směřovala proti závěru městského soudu, že období před rokem 1994, kdy byl stěžovatel zaměstnán v Německu, nelze považovat za dobu vyloučenou. Stěžovatel namítal, že se domáhá vyloučení této doby (odečtení z délky) z rozhodného období, aby nebyl rozměňován jeho výdělkový průměr. Nedomáhá se tedy jejich uznání jako doby pojištění (za účelem přiznání příslušného počtu procent z výpočtového základu), přičemž právě tam dle jeho názoru směřuje argumentace městského soudu. Stěžovatel tvrdil, že vrácení zaplacených příspěvků v Německu vyloučilo možnost získat za ně ekvivalent v německém důchodovém systému, to však neznamená, že by období výkonu zaměstnání v zahraničí nemohlo být hodnoceno jako doba vyloučená.

[8] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že je vázána platnou a účinnou právní úpravou. Za neústavní naopak označila návrh stěžovatele, aby se oprostila od zákonného textu, který však nedává žádný prostor k aplikační úvaze, a aby rozhodovala dle momentálních nároků jednotlivých adresátů. Dle žalované je povinností státu zajistit určitý minimální sociální standard, nikoli adekvátní sociální standard. Český systém důchodového pojištění vyžaduje ke svému fungování maximální míru mezigenerační a intragenerační solidarity, přičemž určení poměru solidarity a ekvivalence je vyhrazeno zákonodárci. S ohledem na demografický vývoj nelze zásluhovost odvíjet přímo od výše v minulosti zaplaceného pojistného bez ohledu na pojistné placené mladší generací. Žalovaná tak pokládala hodnocení ústavnosti současných parametrů systému obsažené v rozsudku č. j. 4 Ads 31/2013 - 18 za správné s tím, že závěry v něm obsažené mají obecnější přesah (zejména bod [28] odůvodnění). Žalovaná rovněž setrvala na svém závěru, že pokud německý nositel pojištění stěžovateli nepotvrdil dobu pojištění (zaměstnání), nemohlo se jednat o dobu vyloučenou.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Důvody kasační stížnosti, jak je stěžovatel obsahově vymezil, se opírají o § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“), tedy o nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení.

[10] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[11] Jádrem sporu souzené věci spočívá v posouzení zákonnosti postupu žalované, která při stanovení výpočtového základu za pomoci redukčních hranic aplikovala § 15 zákona o důchodovém pojištění, ve znění novely č. 220/2011 Sb., a otázky, zda je znění § 15 v souladu s ústavním pořádkem.

[12] Podle § 15 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění *se v období po roce 2014 výpočtový základ stanoví z osobního vyměřovacího základu (§ 16) tak, že*

a) do částky první redukční hranice se počítá 100 %,

b) z částky nad první redukční hranici do druhé redukční hranice se počítá 26 %,

c) k částce nad druhou redukční hranici se nepřiblíží

(pozn.: zvýraznění podtržením – i dále v textu – doplnil Nejvyšší správní soud).

[13] Podle § 15 odst. 3 věta druhá zákona o důchodovém pojištění *v období po roce 2014 činí v kalendářním roce první redukční hranice 44 % průměrné mzdy a druhá redukční hranice činí 400 % průměrné mzdy*. Této horní hranici, nad níž se již nepřihlíží k výši příjmů rozhodných pro výpočet důchodu, dnes odpovídá horní hranice odvodu pojistného stanovená v § 15a zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na politiku zaměstnanosti [48násobek průměrné mzdy za rok, což v měsíčním vyjádření činí čtyřnásobek průměrné mzdy].

[14] Podle § 15 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění *se při stanovení výpočtového základu podle odstavců 1 až 4 použijí redukční hranice platné pro rok přiznání důchodu*.

[15] Zákon žalované ukládá použít při výpočtu důchodu redukční hranice platné pro rok přiznání důchodu (§ 15 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění), což v případě stěžovatele, který o starobní důchod požádal v roce 2016 a kterému byl důchod přiznán v roce 2017, žalovaná učinila. Při stanovení výpočtového základu z osobního vyměřovacího základu stěžovatele postupovala podle redukčních hranic platných „po roce 2014“ a dosud nezměněných (§ 15 odst. 2 a 3 zákona o důchodovém pojištění). Stěžovatel přitom nenapadl samotnou správnost výpočtu výše starobního důchodu dle platné a účinné právní úpravy, požadoval však postup dle redukčních hranic, které platily před novelou č. 220/2011 Sb., tedy dle znění § 15 zákona o důchodovém pojištění účinného do 29. 9. 2011 (před zrušením Ústavním soudem nálezem ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 8/07).

[16] Postup požadovaný stěžovatelem však není možný. V prvé řadě je nutno poznamenat, že by byl rozporný se zákonodárcem jednoznačně stanoveným pravidlem obsaženým v § 15 odst. 5 zákona o důchodovém pojištění, který neumožňuje jiný výklad, než že žalovaná užívá pro výpočet důchodu redukční hranice, které jsou platné pro rok přiznání důchodu. Z tohoto hlediska je proto nepřijatelná argumentace stěžovatele, že „nalézání práva neznamená pouze vyhledávat přímé a výslovné pokyny v zákonném textu, ale též povinnost zjišťovat a formulovat, co je konkrétním právem tam, kde jde o interpretaci abstraktních norem a ústavních zásad“, neboť v souzeném případě je pokyn zákonodárce vtělený do textu zákona a zákonem předepsaný algoritmus stanovení výpočtového základu zcela konkrétní a text právního předpisu neumožňuje jiný výklad. V úvahu v tomto případě nepřipadá ani dotváření práva, neboť Nejvyšší správní soud nespatřuje v posuzované právní úpravě žádnou nevědomou mezeru, která by vznikla jako nechtěný důsledek projevu vůle zákonodárce, a kterou by tedy bylo možné aplikačním dotvořením práva zaplnit. Posuzované pravidlo naopak z hlediska jeho účelu a smyslu zcela odpovídá záměru zákonodárce upravovat drobnými posuny z roku na rok - v letech 2011 až 2014 - algoritmus stanovování výpočtového základu (srovnej § 15 odst. 1 a 3 věta první zákona o důchodovém pojištění) až k zákonodárcem vnímanému a nastavenému optimu (§ 15 odst. 2 a odst. 3 věta druhá téhož zákona).

[17] Nejvyšší správní soud rovněž souhlasí se závěry městského soudu, že žalovaná nemohla postupovat podle jiné právní úpravy, konkrétně dle stěžovatelem požadované právní úpravy účinné do 29. 9. 2011, zrušené Ústavním soudem (bod 19 napadeného rozsudku). Nejvyšší správní soud již v minulosti možnost takového postupu odmítl se zásadním argumentem, že zrušená právní úprava přestala být platnou a účinnou součástí českého právního řádu, a tedy není možné podle ní alternativně postupovat (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 10. 2015, č. j. 1 Ads 189/2015 - 28, bod [27]).

pokračování

[18] Městský soud taktéž správně vyhodnotil jako nedůvodnou stěžovatelovu námitku stran tvrzeného zásahu do jeho ústavně zaručených základních práv a svobod (bod 20 a 21 napadeného rozsudku). Práva na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří (čl. 30 odst. 1 Listiny) se lze domáhat pouze v mezích zákonů, které toto právo provádí (čl. 41 odst. 1 Listiny). Nárok stěžovatele tedy nelze přímo opírat pouze o vysoce abstraktní právo na přiměřené hmotné zabezpečení ve stáří zakotvené Listinou základních práv a svobod, nýbrž jeho obsah je určován a konkretizován právě až zákonem o důchodovém pojištění.

[19] Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud přisvědčil závěrům městského soudu, že při stanovení výše starobního důchodu stěžovatele bylo postupováno v souladu s platným a účinným právem. Zbývá tedy posoudit druhou zásadní stěžovatelovu námitku, že současná právní úprava obsažená v § 15 zákona o důchodovém pojištění není v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

[20] Nejvyšší správní soud v této souvislosti předesílá, že *„úvaha o ústavnosti, popř. neústavnosti aplikovaného zákonného ustanovení spadá do rozhodovací činnosti soudu, jinak řečeno do rámce hodnocení důvodnosti žalobní nebo kasační námitky. Postup podle čl. 95 odst. 2 Ústavy je přitom autonomní pravomocí procesního soudu v kterékoliv fázi řízení a v jakékoliv instanci, kasační soud si proto otázku ústavnosti aplikovaného zákona posoudí sám bez ohledu na to, zda a jak se touto otázkou, ať už z vnitřního popudu nebo k podnětu účastníka řízení, zabýval krajský soud. (...) Platí také, že ústavnost zákona se presumuje a že k předložení věci Ústavnímu soudu dle čl. 95 odst. 2 Ústavy je třeba závěr procesního soudu, tzn. jeho odůvodněné přesvědčení (nikoli jen pochybnost či nejistota), že aplikované zákonné ustanovení je v takovém rozporu s ústavním pořádkem, že ani nelze podat jeho ústavně konformní výklad, a proto je nezbytné takové vadné ustanovení z právního řádu odstranit derogáčním zásahem Ústavního soudu“* (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 12. 2019, č. j. 6 Ads 178/2019 - 28, č. 3964/2020 Sb. NSS, bod [7]). V citovaném rozsudku Nejvyšší správní soud zároveň vyslovil, že *„současně platí, že si stěžovatel nemůže takový postup svým procesním úkonem vynutit“*. Nejvyšší správní soud se zabýval námitkou neústavnosti současného znění § 15 zákona o důchodovém pojištění (aplikovaného v souzeném případě), avšak nedospěl k závěru o rozporu tohoto ustanovení s ústavním pořádkem.

[21] Otázka ústavnosti předchozího znění § 15 zákona o důchodovém pojištění byla v minulosti, jak je uvedeno výše, předmětem přezkumu Ústavním soudem, který toto ustanovení citovaným nálezem sp. zn. Pl. ÚS 8/07 shledal neústavním. Ústavní soud se tímto nálezem přihlásil ke své starší judikatuře (usnesení ze dne 13. 6. 2006, sp. zn. Pl. ÚS 12/04), kde uvedl, že *„ve všech existujících systémech sociálního zabezpečení jsou v různém poměru zastoupeny zásady solidarity a ekvivalence. Každý systém sociálního zabezpečení nese s sebou zvýhodnění nebo znevýhodnění určitých sociálních skupin, podle toho, je-li preferováno spíše hledisko solidarity nebo upřednostňována zásada ekvivalence. Tato úprava je vyhrazena zákonodárci, který nemůže postupovat libovolně, ale při stanovení preferencí musí přiblížit ke sledovaným veřejným hodnotám. V oblasti, která byla předmětem posuzování, jde o oblast ekonomického zákonodárství, má zákonodárce podstatně širší prostor, než v zákonech, které se bezprostředně dotýkají základních lidských práv a svobod“*.

[22] Východiskem pro přezkum ústavnosti dřívějšího znění § 15 zákona o důchodovém pojištění učinil Ústavní soud výklad, dle kterého *„z čl. 31 Listiny, ve spojení s čl. 41 a čl. 4 odst. 4 Listiny, jakož i z čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny, pro pojištěnce plyne základní právo na zákonodárcem transparentně určený komponent ekvivalence (přiměřenosti) ve veřejném důchodovém, nemocenském a zdravotním pojištění, a to v takové míře, jež ještě zachovává povahu právního institutu pojištění a nemění jej v daň“* (výše citovaný nálezn sp. zn. Pl. ÚS 8/07, bod 81). S poukazem na zjištěnou akcesorickou (čl. 3 odst. 1 Listiny) i neakcesorickou (čl. 1 Listiny) nerovnost dospěl Ústavní soud k závěru, že *„konstrukce uvedená v § 15, zakotvující dvě redukční hranice ve stávajících výších za existence systému odvodů do důchodového pojištění bez efektivního „zastropování“, vytváří výrazné disproporce mezi výší*

příspěvku do pojistného systému, výši příjmů a výši přiznané důchodové dávky u části pojištěnců“ (tamtéž, bod 94), a je proto protiústavní. Protiústavnost tedy Ústavní soud shledal v disproporci mezi výší pojistného, jak jej stanovovala tehdejší právní úprava, a výší přiznané důchodové dávky u pojištěnců s vyššími příjmy v porovnání s ostatními. Horní hranice odvodu pojistného (maximální vyměřovací základ) do roku 2008 neexistovala, od roku 2008 činila čtyřnásobek průměrné mzdy za měsíc a v letech 2010 - 2011 přechodně šestinásobek průměrné mzdy za měsíc.

[23] Nejvyšší správní soud považuje za důležité citovat rovněž další pasáž z téhož nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/07 (bod 74): *„Vysoká redistribuce tak může způsobovat: (i) významný pokles životního standardu osob s nadprůměrnými příjmy při přechodu z pracovní aktivity do důchodu, (ii) tento přechod může být bolestivý obzvláště pro střední třídu, jejíž příjmy se pohybují jen těsně nad hranicí průměrné mzdy a která se vzhledem k vysoké pojistné sazbě omezující prostor pro soukromé úspory nemohla zajistit na stáří z vlastních zdrojů.“* Ústavní soud tedy celkovou nespravedlnost systému vnímal především z hlediska jejích dopadů na střední třídu s vyššími než průměrnými příjmy (avšak nikoliv mimořádně vysokými), která nemusí disponovat příjmem dostatečným na to, aby po zaplacení odvodů ještě vytvářela další soukromé úspory na stáří.

[24] V návaznosti na výše citovaný nálezn sp. zn. Pl. ÚS 8/07 zákonodárce přijal novelu č. 220/2011 Sb., která mj. obsahuje i nové znění § 15 zákona o důchodovém pojištění. Nová právní úprava nabyla účinnosti dne 30. 9. 2011. Z důvodové zprávy k této novele vyplývá, že *„cílem návrhu zákona je zajištění souladu právní úpravy s nálezem Ústavního soudu, a to zejména posílením vztahu mezi zaplaceným pojistným na důchodové pojištění a výší důchodu z důchodového pojištění“*. Konkrétně je nová úprava redukčních hranic a její soulad s nálezem ústavního soudu odůvodněna takto: *„Navrhované řešení zakotvuje pravidla pro stanovení výše redukčních hranic tak, aby došlo k požadovanému posílení zásluhovosti v důchodovém systému. Toto posílení zásluhovosti spočívá ve zvýšení základu, z něhož se důchody vypočítávají. Druhá redukční hranice ve výši 400 % průměrné mzdy navazuje na výši maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, který od roku 2012 má být v kalendářním roce ve výši 48násobku průměrné mzdy (v měsíčním vyjádření tedy ve výši čtyřnásobku průměrné mzdy). (...) Navrhuje se, a to jak z hlediska nákladovosti, tak i hlediska administrativní náročnosti, postupný přechod od současného stavu ke stavu cílovému. Tento postupný přechod bude probíhat v období let 2011, 2012, 2013 a 2014.“* Současně od 1. 1. 2012 skutečně došlo k opětovnému snížení maximálního (ročního) vyměřovacího základu na čtyřnásobek průměrné měsíční mzdy, jak uvádí citovaná důvodová zpráva.

[25] K dopadům nové právní úpravy na jednotlivé sociální vrstvy obyvatelstva důvodová zpráva uvádí: *„U nově přiznávaných důchodů zůstane náhradový poměr v prvním decilu, který je prezentován 10 % jedinců s nejnižšími příjmy, zachován pro jedince s příjmy do výše cca 10 900 Kč (to odpovídá první redukční hranici). U jedinců s příjmy mezi současnou první redukční hranicí a současnou druhou redukční hranicí dojde k poklesu náhradového poměru v rozmezí do 3 %. Náhradový poměr v posledním decilu, který je reprezentován jedinci s příjmy vyššími než 36 000 Kč, vzroste v průměru ze současných 29 % na 36 %. Navrhované řešení tedy zajistí posílení principu ekvivalence, a to zvýšením náhradového poměru v posledních dvou příjmových decilech, tj. u příjmů vyšších než 30 000 Kč při současném zachování solidarity u nízkopříjmových jedinců v prvním decilu. Náklady na růst náhradového poměru tedy budou rozloženy mezi zbylých cca 70 % pojištěnců, avšak úroveň jejich důchodů nepoklesne tak, aby byla obročena jejich životní úroveň.“*

[26] Ze shora popsaného vývoje právní úpravy je zřejmé, že zákonodárce respektoval pokyn Ústavního soudu k posílení principu zásluhovosti důchodového pojištění a zároveň došlo ke snížení maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na sociální zabezpečení, čímž se otevřel další prostor pro diferenciaci důchodů (ve smyslu uvolnění prostředků pojištěnců s vyššími příjmy k tvorbě vlastních úspor na stáří). Extrémní disproporcionalita, kterou shledal

pokračování

Ústavní soud, tak byla novelou č. 220/2011 odstraněna; a rovněž Nejvyšší správní soud v této souvislosti uvedl: „Právní úprava redukčních hranic pro kalkulaci procentní výměry důchodů (§ 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění) účinná od 30. 9. 2011 je v souladu s čl. 3 odst. 1 a čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, tak jak je interpretoval Ústavní soud v nálezu publikovaném pod č. 135/2010 Sb.“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2013, č. j. 4 Ads 31/2013 - 18).

[27] Neústavnost současné právní úpravy jako celku nelze dle Nejvyššího správního soudu dovozovat ze skutečnosti, že v případě stěžovatele a dalších osob s mimořádně vysokými příjmy dochází k situacím, kdy je současné nastavení redukčních hranic pro tyto osoby méně výhodné než za předchozí právní úpravy, a to i za situace, kdy jejich odvody byly efektivně zastropovány teprve po roce 2008, tedy v posledních letech jejich ekonomické aktivity. Každý zákonodárcem nastavený důchodový systém bude pro některé skupiny pojištěnců či konkrétní osoby více, či méně výhodný než systém předchozí a bude jimi vnímán jako méně spravedlivý. Jak bylo uvedeno výše, důvodem neústavnosti předchozí právní úpravy však byla „extrémní“ disproporcionalita, která byla novelou č. 220/2011 Sb. odstraněna. Z citovaného nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 8/07 nelze dle Nejvyššího správního soudu dovodit požadavek na vytvoření důchodového systému, v němž bude výše vypočteného důchodu vždy vzrůstat úměrně k odvedenému pojistnému bez jakékoli horní hranice takového růstu.

[28] Ve vztahu k osobám s mimořádně vysokými příjmy jistě není z hlediska ústavního pořádku dotčena „přiměřenost“ jejich hmotného zabezpečení ve stáří, neboť „*přiměřené hmotné zabezpečení je takové zabezpečení, které eliminuje chudobu a zajišťuje důstojnou životní úroveň pro nízkopříjmové pojištěnce*“ (výše citovaný nálezu sp. zn. Pl. ÚS 8/07, bod 96). Umožňuje jim tedy výživu, ošacení, vedení domácnosti, hygienu a také účast na společenském a kulturním životě a udržování sociálních vazeb. Zároveň nelze tvrdit, že by byl zcela popřen druhý ústavněprávní korektiv limitující zákonodárce – princip zásluhovosti dovozovaný z požadavku rovnosti. Výše starobního důchodu osob s mimořádně vysokými příjmy je stále významně vyšší oproti osobám s příjmy průměrnými. Jak uvádí sám stěžovatel, dle jeho orientačního výpočtu přestává být současná právní úprava oproti té předchozí „výhodná“ až pro osoby dosahující příjem vyšší než osminásobek průměrné měsíční mzdy. Při takto vysokých příjmech však již nelze uvažovat o tom, že by si osoby s takto vysokými příjmy nemohly zajistit na stáří další prostředky z vlastních soukromých úspor a investic, a to na rozdíl od střední třídy pohybující se jen mírně nad průměrnými výdělků, což byl jeden z klíčových důvodů vyslovení neústavnosti předchozí právní úpravy (viz výše bod [23] tohoto rozsudku).

[29] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že městský soud dospěl ve svém rozsudku ke správnému právnímu závěru, že žalovaná postupovala v souladu se zákonem, pokud žádost stěžovatele o zvýšení starobního důchodu zamítla. Starobní důchod nebyl stěžovateli přiznán v nižší dávce, než která mu náleží; žalovaná byla povinna postupovat dle § 15 zákona o důchodovém pojištění v platném a účinném znění, který Nejvyšší správní soud neshledal protiústavním.

[30] Stran kasační námitky týkající se neposouzení období před rokem 1994 (kdy byl stěžovatel zaměstnán v Německu) jako doby vyloučené, Nejvyšší správní soud uvádí, že jak upozornil sám stěžovatel, tato námitka by mohla mít vliv na správnost výpočtu jeho starobního důchodu jedině v případě, byla-li by žalovaná oprávněna (resp. povinna) nepřihlížet k zákonem stanovené druhé redukční hranici pro stanovení výpočtového základu. Takový výklad ovšem Nejvyšší správní soud z důvodů uvedených výše odmítl, a proto by další případné navýšení osobního vyměřovacího základu stěžovatele nebylo pro správné stanovení výše jeho starobního důchodu

v dané věci rozhodné, neboť stanovená druhá redukční hranice by stejně neumožňovala k němu přihlížet. Za této situace se proto nebylo třeba uvedenou kasační námitkou dále zabývat.

IV. Závěr a náklady řízení

[31] Na základě výše uvedeného tak Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. poslední věty zamítl.

[32] O nákladech řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Vzhledem k tomu, že stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná sice měla ve věci úspěch, nemá však právo na náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 2 s. ř. s.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. listopadu 2020

JUDr. Filip Dienstbier
předseda senátu